

קידוש סימן רע"א

(1) גמרא ברכות דף כ: 'אמר רב אדא ... איתנהו בזכירה',
 רמב"ם ספר המצות מצוה קנ"ה, ובהל' שבת פרק כ"ט הלכה א',
 רמב"ן על התורה יתרו כ' ח',
 ושו"ת הרשב"א חלק ד' סימן רצ"ה

מבואר כאן שמצות קידוש הוא מן התורה, ונלמד מזכור את יום השבת לקדשו, ונשים חייבות כמו אנשים. **ברש"י** משמע שגם זה שקידוש הוא על היין הוא מדאו'.

לפי הרמב"ם מצות זכור הוא לקדש השבת בדברים וליזכרהו זכירת שבח וקידוש ולהזכיר גדלו מעלתו והבדלו משאר ימים. אבל הרמב"ן פי' שנלמד מלקדשו והמצוה הוא לקדשו בכניסתו כקידוש החודש וקידוש יובל. וכעין זה משמע בשיטת השואל בהרשב"א שמדאו' מספיק לומר שבת היום כעין קידוש יובל.

ולפי **הרשב"א** מדאורי' יש להזכירו בלשון שבח וקילוס והזכרת קדושתו כגון ושמרו או ויכולו או נצא ונקבל פני שבת מלכתא ובובאי כלה בואי כלה. ותקנו חכמים לקיימו בנוסח מסויים ע"י קידוש על כוס יין במקום סעודה וכן להזכירו בתפילה ובברכת המזון.

ע' רא"ש פרק ג' סימן י"ג בסופו ' וא"ת מ"ש מהא דאמרי' לקמן ... '

(2) גמרא פסחים דף ק"ו. 'ת"ר זכור ... החכם עיניו בראשו',
ותוס' ד"ה זכרהו 'ונראה דקידוש ...'

נלמד מהפסוק שצריך לקדשו בכניסתו, ולכן עיקר הקידוש הוא בלילה, אבל של יום אינו עיקר ואומרים בו רק בפה"ג. וענינו הוא לברך על היין **ולשתות** משום כבוד שבת ולחלקו מחול, שענין שבת הוא שיר ושיר נאמר על היין (רשב"ם). תוס' סובר שגם בלילה רק הקידוש דאוי אבל לא על היין, או שעכ"פ טעימה אינו מדאוי.

ועי' ר"ן ד"ה אין לי, ורבנו דוד ד"ה הא דאמרינן

(3) שם דף ק"ה. 'בעא מיניה רבינא ... חביבה מצוה בשעתה' (ק"ה:)

אם לא הבדיל במוצש"ק מבדיל עד יום ד', ואם לא קידש בלילה, מקדש ביום. כשאין לו הרבה מיני מגדים ויין, עדיף להרבות בכבוד סעודת היום, אבל כשיש לו רק כוס א' של יין יקדש בלילה, שחביב המצוה בשעתה, ואין להניחה לקדש ביום ולקיים גם כבוד יום, שרק אם פשע או שא"א לקדש בלילה יש תשלומין כל היום. וקידוש ביום הוא בפה"ג **בלבד** (רשב"ם).

גמרא ברכות דף כ: 'אמר רב אדא ... איתנהו בזכירה', ורש"י

רמב"ם הל' שבת פרק כ"ט הלכה א', וספר המצות מצוה קנ"ה,

מצוה קנה היא שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו ויביציאתו נזכיר במגידל היום *הזה ומעלתו והבדלו משאר הימים הקודמים ממנו והבאים אחריו והוא אמרו ית' זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרה וזכר קדושה והבדלה זו היא מצות קדוש ולשון מכילתא זכור את יום השבת לקדשו לקדשו בברכה ובבאור אמרו פסחים זכרה על היין ואמרו ג"כ קדשה בכניסתו וקדשהו ביציאתו כלומר הבדלה שהיא גם כן חלק מזכירת שבת מתוקנת ומצווה וכבר התבאר משפטי מצוה זו בסוף פסחים ובמקומות מברכות ושבת.

לא צנו חיי צממיה^(א): קדשו היום
 מ'ע ש'חומן גרמא הוא. זכור את
 יום השבת לקדשו (שמות כ) וזכרו
 על הין^(ב): בשמירה. דלא מעשה
 מלאכה (ס): והני נשי איתגלו
 בשמירה. דמין (קדוש ד' עט.) כל
 מנות לא מעשה צין שהומן גרמא
 צין שאין הומן גרמא נשים חייבות
 להסוה הכתוב אשה לאיש לכל עושים
 השמורה^(ג): נשים בברכת המזון
 דאורייתא. דמאי ואללה ושבעת
 (דברים ט) וזהו ליה מנות שאין

וְלָחֵם בִּבְקָר לְשִׁבְעָה כְּמִצּוֹת עָשָׂה שְׁהוֹמֵן גִּרְמָא דְּמִי קמ"ל: ^א אִמְר רַב אֲדָא בְּר אֲבִיבָה ^ב נָשִׁים חַיִּיבוֹת בְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם דְּבֵר תּוֹרָה אֲמַאי מִצּוֹת עָשָׂה שְׁהוֹמֵן גִּרְמָא הוּא וְכֹל מִצּוֹת עָשָׂה שְׁהוֹמֵן גִּרְמָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת אֲמַר אֲבִי מִדְּרַבְנָא א"ל רַבָּא וְהָא דְּבֵר תּוֹרָה קָאֵמַר וְעוֹד כֹּל מִצּוֹת עָשָׂה נְחִיבִיבָה מִדְּרַבְנָא אֲלָ אֲמַר רַבָּא אֲמַר קָרָא ^א זְכוֹר ^ב וְשִׁמּוֹר ^ג כֹּל שִׁישְׁנָה בְּשִׁמְרִיהָ יִשְׁנוּ בּוֹכִירָה וְהָנִי נָשִׁי הוּאִיל וְאִיתְנָהוּ בְּשִׁמְרִיהָ אִיתְנָהוּ בּוֹכִירָה א"ל רַבִּינָא

רא"ש פרק ג' סימן י"ג בסופו

הלכך נשים אינן מוציאות את אחרים ידי חובתן. וא"ת *מ"ט
מהא דאמר ר' לקמן צפרק שלשה שאכלו (דף מח.) להוציא את
אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ובשיעור כזית אינו חייב אלא מדרבנן ואפילו
הכי מוציא אחרים שאכלו כדי שציעה ומייצין מן המורה. ואם כן בנאשה נמי אע"פ
שאינה חייבת אלא מדרבנן מוציא אחרים ממייצין מן המורה. י"ל ללא דמי דאיש
אע"ג שלא אכל כלום דין הוא שיפטור את אחרים דכל ישראל ערבים זה בזה אלא
מדרבנן אמרו שלא יבדלו ברכת הנהנין בלא הנאה לפיכך כשאכל כזית אע"פ שאינו
נמחייב אלא מדרבנן מוציא את אחרים שאכלו כדי שציעה. שערב הוא בעצורם ועליו
הוא [ת] להציל מן העון ולפטור אותן מן המצות אבל אשה אינה בכלל הערבות לכך
אינה מוציאה אלא מי שחויבו מדרבנן:

סימן רצה

קרקושנה לר' מרדכי האזובי בר' יצחק ז"ל

עוד שאלת, קידוש היום משמע צפרק אין עומדין דהוי מתקנת אנשי כנסת הגדולה, וצפרק מי שמתו חזין דהוי מדאורייתא. וחזין דמדאורייתא לקדשו ולומר שנת היום כעין קידוש היוזל, ואנשי כנסת הגדולה תקינו לה צרכה ונוסח. אלא דקשה לי הא דגרסין בגי' מין ושכר ייר לעשות יין מזה כיון הרשות, וקא צעי מאי יהיה אילימא קדושה ואדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא, אלמא קדושה והבדלתא על היין דבר מורה והדרא קושין לדוכא.

תשובה איצט קידוש היום מדאורייתא כמו שמפורש צפרק מי שמתו, ולא נחלק אדם בדבר זה. והיה צפרק אין עומדין אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לשראלי צרכות ותפילות קדושות והבדלות, על כרחין לאו עיקרן של דברים ממש קאמר, דהא צרכה דאמר דאורייתא היא, אי דמזון לצסוף כדכתיב¹ ואכלת ושבעת וצרכת, ולשאר מינים כדכתיב² קדש הלולים למאן דאית ליה הכי צפרק כד מצרכין, ואי דמורה לכחילה מדכתיב³ כי שם ה' אקרא הצו גדול לאלהינו. אלא שעיקר דבר מורה ונוסח צרכות ומקומן מתקנת אנשי כנסת הגדולה, וכמו שאמר הבדלה אם על הכוס או בחפלה או כאן וכאן וצאיזה מקום בחמילה⁴ וכדאיתא הסם צפרק אין

עומדין. וכן קידוש היום לזכור אותו כניסתו כעין שנת וקילום, כענין מאמרה⁵ רבי חנינא שהיה אומר נא ונקבל פני שנת מלכתא כו' והיה מקלם ואומר צאי כלה צאי כלה וכיוצא בזה בקריאת פסוקי קדושת השנת בקריאת ויכולו או ושמו צאי ישראל את השנת וכיוצא באלו, וכל אחד ואחד אומר כפי שזמנין לו מענייני שנתו וקדושתו והזכרת קדושתו, ובעל פה ובלא שום נקיטת חפץ לא כוסו ולא פחו. בלו הם ותקנו לכל נוסח אחד במקום סעודה ובחפץ, ותקנו שיזכרו קדושתו על היין לפי שאין אומרים שירה אלא על היין⁶, ותקנו להזכירו בחפלה וקצתו על צרכה רביעית וכן בצרכה המזון.

ומה שאמר⁷ זכרו על היין, מדצריהם הוא⁸. ותדע לך דהא⁹ כי חציצא ליה ריפתא מקדש אריפתא, ואלו היתה זכירתו על היין דבר מורה משום חציצתא היכי מצטלין ליה לכוס. ונר ציתו וקידוש היום דאמרין¹⁰ נר ציתו עדיף, אמאי ויחייב אמי נר ציתו ודחי ליה לעשה דיין קידוש היום. ומה שאמר שם צפרק קמא דגיר¹¹ אילימא קדושה ואדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא, כבר כתב ר"ת ז"ל¹² דהכי גרסין וכי מושבע ועומד מהר סיני הוא. ואפילו לגירסת הספרים דלא גרסין וכי, הכי מפרשי לה כלומר מושבע ועומד מהר סיני הוא בחמילה, זה דבר צרור אין צ ספק. ומה ששינו צריש פרק אלו דברים¹³ דית הלל אומר מצרך על היין ואחר כך על היום שהיין גורס לקידוש שחומר, לאו דוקא יין אלא הוא הדין לפת, דלמית הלל המקדש על הפת מצרך על הפת חמילה. וזה הוא לאו גורס לקדוש היום ממש קאמר דדבר מורה אינו צריך לא יין ולא פת כמו שאמרנו, אלא קדושה שהתקינו אנשי כנסת הגדולה במקום סעודה קאמר¹⁴.

רמב"ן על התורה יתרו כ' ח'

שיקבל עליו דעשות או עד שתצא נפשו. וכ' רש"י בפירושו זכור תנו לב לזכור תמיד את יום השבת שאם נזדמן לו חלק יפה יהא מוסיפו לשבת וזו ברייתא היא ששנויה במכילתא כך ר"א בן חנניה בן חזקיה בן גריון אומר זכור את יום השבת לקדשו תהא זכור מאת שבת שאם נזדמן לך חלק יפה תהא מתקנו לשבת. אבל בלשון יתרו היא שנית ואינה הלכה שהרי בגמ' אמרו תניא אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת כיצד מצא בהמה נאה אומר תהא זו לכבוד שבת למחר מצא אחרת נאה הימנה מנית השנייה ואוכל את הראשונה אבל הלל הזקן מרת אחרת היתה בו כל מעשיו היו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום יעמס לנו. תניא גמי הכי ב"ש אמרים מחר בשביך לשבתך וב"ה אומר ברוך ה' יום יום יעמס לנו. ובמכילתא אחרת שמאי הזקן אומר זכירה עד שלא תבא שמירה משתבא ומעשה בשמאי הזקן שלא היה זכרון שבת זו מפיו לקח חפץ טוב אומר זה לשבת כלי חרש אומר זה לשבת אבל הלל הזקן מרת אחרת היתה בו שהיה אומר כל מעשיו יהיו לשם שמים והלכה היא כדברי ב"ה. ועל דרך הפשט אמרו שהיה מצוה שנוכח תמיד בכל יום את השבת שלא נשכחה ולא יחלף לנו בשאר הימים כי בזכרנו אותה תמיד נזכור מעשה בראשית בכל עת ונודה בכל עת שיש לעולם בורא וחיות צוה אותנו באות הוזה במו שאמר כי אות היא ביני וביניכם. וזה עיקר גדול באמונת האל. וטעם לקדשו שהיה זכרונו בו להיותו קדוש בעינינו כמו שאמר וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מוכבוד. והטעם שתהא השבתית בעינינו בעבור שהיא יום קדוש להפנות בו מעסקי הפחשבות בהבלי הומנים ולתת בו עונג לנפשינו בדרכי ה' וללכת אל החכמים ואל הנביאים לשמוע דבר ה' כמו שנאמר מדוע את הולכת אליו היום לא חרש ולא שבת שהיה דרכם כן וכך אמרו חז"ל מכלל דבחדש ושבת בעי למילוה פועם שביתת הבהמה שלא תהא בלכנו מחשבת עליה ולכך אמרו ז"ל שהשבת שקולה כנגד כל מצות שבתורה כמו שאמר בע"ז מפני שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחדוש ובהשגחה ובנבואה. ובמכילתא ר' יצחק אומר לא תהא מונה בדרך שהאחרים מונים אלא תהא מונה לשם שבת, ופירושה שהנשים מונין בימי העיבוד לשם הימים עצמן וקראו לכל יום שם בפני עצמו או על שמות

המשרתים או שמות אחרים שיקראו להם וישראל מונים כל הימים לשם שבת אחד בשבת שני בשבת כי זו מן המצות שנצטוו בו לזכור תמיד בכל יום וזה פשוטו של מקרא וכך פיר"א. ואמר אני שזה מדרשו של שמאי הזקן במ"מ מצות זכור עד שלא תבא כלומר שלא נשכחה בשום פנים אבל הזכירו בברייתא עוד מדת המידות שהיה הוא מזכירו גם במאכליו ואוכל לכבוד שבת כל ימי חייו והלל עצמו מודה במדרש של שמאי אבל היתה בו מדה אחרת במאכלים מפני שכל מעשיו היו לשם שמים והיה בופת בה' שיומין לו לשבת מנה יפה מכל הימים. אבל לרבותינו עוד בו מדרש מסלת לקדשו שנקדש אותו כענין וקדשתם את שנת החמישים שנה שהיה טעון קדוש ב"ד לומר ביובל מקדש מקדש. אך כאן צוה שנוכח את יום השבת בקדשו אותו. וכך אמרו במכילתא לקדשו קדשו בברכה מכאן אמרו מקדשין על היין בכניסתו אין לי אלא ליום ולילה מנין ת"ל ושמרתם את יום השבת זהו קדוש היום וזה מן התורה אינו אסמכתא. וכך אמרו נשים תיבות בקדוש היום דבר תורה וזה על קדוש הלילה לפי שכל המענין קדוש מתקדשים בכניסתן פעם אחת כגון קדוש החרש וקדוש היוכל אבל ביום אסמכתא ואין אומר בו מקדש כלל שדיינו בפעם אחת בכניסתו וכן על היין אסמכתא ואינו קבץ כלל ובגמ' דפסחים אמרו זכור את יום השבת לקדשו וזכרוהו ע"ה היין בכניסתו אין לי אלא ביום בלילה מנין ת"ל את יום השבת האי תנא מהדר אליליא ונסיב ליה קרא דיממא ועוד עיקר קדושה בליליא הוא אלא ה"ק זכור את יום השבת לקדשו וזכרוהו על היין בכניסתו אין לי אלא בלילה ביום מנין ת"ל את יום השבת וכן הברייתא שבמכילתא נתרץ בה אין לי אלא בלילה שהוא עיקר הקדוש ליום מנין וכו' אסמכתא בעלמא ומשם תלמוד שהמצות הזאת למדה ממצות לקדשו אבל זכור את יום השבת מצוה לזכור תמיד

בכל יום כמו שפירשנו אלא שכל מצות הזכירה במנין אחרת שבזמן רמ"ח מצות שנצטוו ודע זה

לשבת ונראה דקידוש על היין אסמכתא
היא והא דאמר צמני שמתו (ברכות ד' כ:)
נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה
היינו דוקא קידוש היום אצל על היין
לא היא אלא מדרבנן כדמשמע ברית
מיר (ד' ג:) דקאמר מיין ושכר מיר
לאסור יין מנזה כיון הרשות ופריך
מאי ניהו קידושא והגדלה^א מושבע
ועומד מהר סיני הוא דאיטריך קרא
למיסר אלא כי הא דאמר רבא
שבעה שאסרה וזמר ואמר הריני
מיר איטריך קרא דמזירות חל עליו
אף על פי שמושבע ועומד הוא ועוד
מצינו למימר דקידוש על היין דבר
מורה אצל הא דאמר^ב המנצח לרין
שיטעוס זהו מדרבנן: **הורה** גחין

"אפילו אחביתא פנימתא ת"ר" זכור את יום
השבת לקדשו וזכרהו על היין אין לי אלא
ביום בלילה מניין ת"ל זכור את יום השבת
לקדשו בלילה מניין אדרבה עיקר קדושת
בלילה הוא קדיש דכי קדיש תחלת יומא
בעי לקדושי ותו בלילה מניין ת"ל זכור את
יום תנא מיהדר אליה וקא נסיב ליה קרא
דימאא ה"ק זכור את יום השבת לקדשו
זכרהו על היין בכניסתו אין לי אלא בלילה
ביום מניין ת"ל זכור את יום השבת זכור
מאי מברך אמר רב יהודה בפה"ג רב אשי
איכלע למחזא אמרו ליה ליקדיש לן מר
קידושא רבה הבו ליה סבר מאי ניהו קידושא
רבה אמר מכדי כל הברכות כולן בפה"ג
אמרי ברישא אמר בפה"ג ואגיד ביה הזיה
להווא^א סבא דגחין ושתי קרי אנפשיה
^ב החכם עיניו בראשו^ב אמרי בני רבי חייא

על היין בכניסתו אין לי אלא בלילה כו': לקדשו. משמע שבעה
שמתקדש היום: אין יי אלא ביום. ולקמן פריך אדרבה עיקר
קידושא בלילה הוא (ג) קדושתו: הכי קאמר כו'. אע"ג דאין
לפרש לשון השני בצריכתא צענין זה אלא ע"י שאנו מסרסין אותה
למפרע אפ"ה לא שייך למימר חסורי מיחסרה שהרי אין חסר ממנה
כלום אלא שנויה למפרע דצמקוס שהיה לו לומר אין לי אלא

בלילה צום מניין טעה התנא בשמועתו ושנה אין לי אלא צום בלילה מנין הלכך לא שייך למימר חסורי מיחסרה: ביום מאי מברך.
דאי אמרת קידוש מרישא והתניא^א שבת ויום טוב אין צהן קדושה על הכוס: אמר רב יהודה בפה"ג. אחאי כסא דחמרא וצרכי
ומשתי משום כבוד שבת לחלק צין מדת שבת למדת חול שהוא ענין שיר שאין אומרים שירה אלא על היין^ב והכי מפרש ששאלות דרב
אחאי צפרשת וישמע יתרו^ג: קידושא רבה. וזכר פרי הגפן וקרי ליה קידושא רבא דאכולהו קידוש קאמרי ליה: ואגיד ביה. האריך
צו לדעת אם יסרה צד אחד מהם לשמות וצנך יצן דטורא פרי הגפן רגילין לומר ותו לא שאם לא כן היה אומר (ג) לו [לקדש] קידוש גדול של
לילה כמנהגן: עד רביעי בשבת. ולא עד בכלל אצל מרדכי ואילן גבי שבת הנאה מתחש: צענין וציון. אם אמר לה הרי זה גיטין

4) טור סימן רע"א סעיף א' ב' ג', וב"י,

וב"ח ס"ק א', ופרישה ס"ק א', וסוף ס"ק ד' ירש"ל נהג ... , וחי' הגהות ס"ק ג'

בברייתא מבואר שיש לקדש בכניסת שבת, וכי הטור שימהר לעשותו מיד, ופי' ב"י שמקורו מברייתא הנ"ל, וכן מבואר
ממש"כ הרא"ש שכשמוסיפין מחול על הקודש שאפשר לאכול מיד, ופי' הפרישה שממילא נשמע שיאכל מיד דהיינו
בכניסתו, וכ"כ הרמב"ם שיזכיר שבת בכניסתו ויצאיתו או קודם לשעה זו מעט. והב"ח הביא ממדרש שיש ענין לזכור
שבת מבעוד יום להוסיף מחול על הקודש, וכן להוסיף לאחריו משמור. ורש"ל לא אכל עד סמוך לשקיעה וכ"כ תשב"ץ וכי
שגם לפי הרא"ש והרמב"ם צריך להיות סמוך לחשיכה, ושלטי"ג הקפיד שלא לקדש עד צאת.

5) שו"ע סי' רע"א סעיף א' ב' ג', וט"ז ס"ק א' ב' ג', ומג"א ס"ק א' – ד',

ומחצה"ש על ס"ק ג' בסופו ד"ה ומ"מ אפשר דדי בפת, וס"ק ד',

ורע"א על מג"א ס"ק ב', וחת"ס על מג"א ס"ק א' (השני)

רש"י בחומש (שמות כ' ז') פי' שמצות זכור הוא לתת לב לזכור תמיד את יום השבת שאם נזדמן לו חפץ יפה יזמינו לשבת.
והרמב"ן שם פי' שהוא מצוה לזכור שבת תמיד בכל יום שהיא עיקר גדול באמונה ועי"ז יזכיר מעשה בראשית ונודה שיש
בורא (וכ"כ רבינו בחיי חרדים וחי' בהרבה מקומות), אבל ברמב"ם הזכיר מצות זכור רק לענין לזכור שבת בכניסתו
ובציאתו (וכ"כ החינוך וערוה"ש וכי הגרשז"א שעיקר ההלכה אינה כהרמב"ן).

המכילתא מביא דרשת ר' יצחק מהפסוק זכור שמצוה למנות ימי השבוע לשבת – א' בשבת ב' בשבת וכו' והביאו הרמב"ן
וריטב"א שלי"ה מקו"ח חת"ס ח"א (כי קדושת שבת נמשכת לכל יום) ח"ח (ספר מצות עי' י"ט) בא"ח כה"ח שש"כ, ולמעשה
העיר דברי יואל שאין נוהגים כן וביאר דלא קי"ל הכי, והגריי"פ על הרס"ג כי שהפוסקים לא הביאוהו ואינו רמוז בבבלי
וירוש' ושל"פ באו"א ע"ש. י"א שמספיק להזכיר יום א' ב' ג' וכו' ואיצ"ל א' בשבת ב' בשבת וכו', וי"ח שצריך להזכיר
שבת.

הפמ"ג צידד שאפשר לקיים הדאו' של קידוש משום זכור, בלב, וכ"כ כה"ח, וי"א דוקא בפה (תו"כ ר"ש ראב"ד רמב"ן
שאג"א ח"ח יבי"א הגר"ח"ק). לפי הרמב"ם הנ"ל שהמצוה הוא רק בשבת מזכירין אותו בפה בקידוש, ולהרמב"ן הנ"ל
שהוא מצוה כל יום כי האחרונים שמזכיר אותו לפני אמירת שיר של יום (בא"ח הגרשז"א ועוד), ובימים שאומרים
מזמורים אחרים לשיר של יום עפ"י הגר"א ואין אומרים היום יום פלוני בשבת כי הגרשז"א שאין לחוש כיון שפוסקים
כהרמב"ם. המג"א (רע"א א') ס"ל שיוצאין הדאו' כבר בתפלה כשמזכיר שבת, והעירו שלכאו' אין לו כונה כשמתפלל
לצאת חובת קידוש (תוס"ש מנח"ח (אפי' למי"ד א"צ כונה הא מכוין למצוה אחרת גרע) מ"ב), וכי מחצה"ש שא"צ כונה
לקידוש דלא כתיב בתורה קידוש אלא לזכור שבת ולזה נתכוון וכ"כ קצוה"ש ליישב המג"א שתקנו חכמים להזכיר בתפלה
כדי לקיים זכור ומכוין לקיים מה שתקנו ע"ש. השלי"ה מביא שבשבת לא יאמר בוקר טוב אלא שבת טוב או שבת שלום
לקיים זכור, והביאו א"ר, וחי' הביא שגדול הדור היה מכוין להזכיר שבת כל יום בשיעור שלו כדי לקיים זכור.

התורה מחייב לומר דיבורים לקיים זכור את יום השבת לקדשו והחכמים תקנו הנוסח להגיד ולכן יוצא ע"י עצם אמירת הדברים גם אם אינו יודע פירושם (הגרש"א, והגר"ח בנחל איתן). לענין מה שצייד רע"א שתאמר אמצעית הברכה בעצמה והפתיחה וחתימה תסמוך על שומע כעונה, ודייק האחרונים שסובר שאפ"ל **שומע כעונה על חצי ברכה**, והשיג החזו"א מברכות מ"ו, ויישבו קה"י (ברכות י"א) והגרש"א (קמא) שכשהמברך אומר כל הברכה אלא שהשומע יוצא רק עם חלק מהני, ורק כשאינו אומר כולו לא מהני ע"ש, ועי' הר צבי (או"ח א' ס').

החת"ס כ' **שביוכ"פ** שאין קידוש על הכוס יכוין בתפלה לציד"ח וכ' שה"ה אם חל יוהכ"פ בשבת וכן לגבי קידוש השבת ביו"כ (וכ"כ הגרש"א), והר צבי (או"ח א' קנ"ה) כ' שאי"צ לכוין.

מג"א הביא מתקוני שבת **שלא לקדש בתחילת ליל שבת במזל מאדים** אלא בסוף יום ו' שהוא במזל צדק (וכ"כ שו"ת מהרי"ל תוס"ש בה"ט גר"ז). שעות המזלות אינו זמניות ולכן בקיץ בתחילה שבת כבר עבר ובחורף עדיין לא הגיע שעה שביעית, ודין זה שייך בזמן שיום ולילה שוין (מחצה"ש תולדות שמואל כה"ח), ובערוה"ש תמה על כל הענין דהא איננו תחת המזלות, ומשנ"ב לאהבינו. יש שכתבו שאם לא קידש במזל צדק, שיש לו **להמתין עד אחר שתגמר שעה שביעית** ואז יקדש (תוס"ש גר"ז יש נוהגים) תולדות שמואל מנח"י.

המג"א נקט **שיוצא מדאו' בקידוש בתפלה** (וכ"כ א"ר ומהרש"ם), וי"ח משום שמצות צריכות כונה (תוס"ש מנח"ח (בפרט שמכוין למצוה אחרת) מ"ב (ס"ק ב' וביה"ל ד"ה מיד ושעה"צ ס"ק ד')) ועוד משום שצריך להזכיר יציאת מצרים (מנח"ח ביה"ל), ועוד שלפי הרבה ראשונים צריכה קידוש על היין מה"ת (רשב"א ר"ן רא"ש, מובא בביה"ל). והחת"ס (שו"ת או"ח סי' ט"ו י"ז כ"א וקמ"ג ועל הגליון כאן) פ"י שאפ"י להמג"א שאפשר לצאת בתפלה הוי מסתמא כמכוין שלא לצאת כיון שרוצה ולב ב"ד מתנה שיקיים הקידוש דאו' במקום סעודה על היין כתיקון חכמים ויש לו לא לכוין לצאת מטעם זה, וכן פסק הגרש"א שעדיף לכוין שלא לצאת דהיינו לכוין שאומרו רק כנוסח התפילה ולא לצאת מצות זכור, וכן הביא ביה"ל (רע"ג ו') בשם תוס"ש ורע"א דבסתם אמרי' שמכוין שלא לצאת, אבל שאר פוסקים לא הזכירו שיכוין בדוקא שלא לצאת.

6) שו"ע סימן רע"א סעיף א' ב' ג' ומשנה ברורה, וביה"ל, ושעה"צ ס"ק ד' וט' וי"א

יקדש מיד כשיבא לביתו ואפילו מבעוד יום (ולא קודם פלג) שיש לקדש בכניסתו, וממילא צריך לאכול מיד, והמג"א הביא שבתיקוני שבת כ' לא לקדש במאדים, ואם אינו תאב יכול להמתין שכבר קידש במעריב ויצא הדאו'. ומסיק הביה"ל שלכתחילה אין להתפלל ולקדש מבעוד יום. גם כשאינו רעב לא יאחר אם יש בזה משום שלום בית או כשיש אורחים. קידוש דיו"ט הוי דרבנן וכל דיניו כמו בשבת. **נשים** חייבות, ומוציאות אנשים (לט"ז מ"א וגר"א דלא כב"ח ורש"ל). ומצדד הדגו"מ שאיש שהתפלל א"י להוציא אשה שלא התפללה אבל רע"א הוכיח שאפשר להוציא אותה, וכן נקט השעה"צ. **קטן אינו מוציא** אשה ואפ"י הביא ב' שערות (ואם כבר התפללה מוציאה (דגו"מ)). יש למנוע מלצאת ע"י קטן אע"פ שהתפלל, שמסתמא אין כונתו לצאת הדאו' בזה (ועוד ש"י על היין הוי דאו', ועוד שבתפלה לא הזכיר יצי"מ בהקידוש, ביה"ל ד"ה מיד). קטן לא תוציא אשה אף שהתפללה. וכשהגיע ליי"ג שנים מוציאה כשהתפללה. אפ"י בקטן יכול האשה לומר עמו מלה במלה אם יש כוס לפניה. אין לאשה להוציא אנשים שאינם בני ביתה. ס' אם קידש על יין אי"צ לחזור ולקדש. ותמה הביה"ל על רע"א איך יוצאים קידוש ע"י גוט שבת (עי' חו"ש ריש פרק פ"ה מה שיישב).

אע"פ שאשה מחוייבת בקידוש הסתפק הפמ"ג (אש"א ב', משב"ז א', ובכ"מ בפתיחה ובסי' תפ"ד תרפ"ט) אולי אין לה **ערבות** שתוכל להוציא אנשים, וכן נקט הדגו"מ שאינה יכולה להוציא, והסתפק שאולי גם איש אינו יכול להוציא אשה, אבל רע"א דחאו' וכ' שבמה שמחוייבת בה היא שוה לאיש לענין ערבות וכן משמע שנקט שעה"צ כעיקר וכ"כ ערוה"ש, וכן נקט אורלי"צ וכ' רק שטוב שתאמר שבת שלום שתהיה שוה לבעלה. וכן נקט חזו"א אג"מ (ד' ק') ועוד. וכן פסק הגרש"א שלמעשה לא נהגו להקפיד שאשה תתפלל לצאת הדאו' לפני קידוש. ועי' ביה"ל סי' תרפ"ט א' ד"ה נשים שמשמע שנקט שאין אשה מוציא אחר שכבר יצאה. ובגר החמיר הגרש"א שאם יצא אינו יכול להוציא אחרים שאין לו ערבות, ובפמ"ג הסתפק. וכ' פמ"ג (תצ"ט משב"ז ב') דאין **ערבות לקטן** אלא שאפשר להוציאו משום דהוי בר חיובא כיון שעליו לחנכם או שכך תקנו חכמים שמוציא בני ביתו בקידוש וברהמ"ז, ולטעם ראשון אשה שאינה מחוייבת לחנכם אינה יכולה להוציאם, וחזו"א (כ"ט ה') כ' שאין קטן יכול להוציא אחר שכבר יצא אא"כ חייב בעצמו באותו דרגת חיוב דהיינו ששניהם דרבנן ושניהם רק חד דרבנן.

י"א שע"י **אמירת גוט שבת** יוצא זכור דאו' (תשובה מאהבה רע"א קצוה"ש עפ"י שו"ת הרשב"א שראינו שמספיק לזכור שבת, ועי' ברשב"א וצ"ע שלכאו' לא כ"כ, וכן נקט אורלי"צ), אבל י"א דלא מהני שצריך זכירת שבת וקידוש (ביה"ל ישועות מלכו אדר"ת תולדות שמואל (דהכתיב לקדשו) יבי"א), וצייד חו"ש שנחשב כשבח כיון שאינו אומר בשאר ימים יום א' טוב יום ב' טוב אלא בקר טוב כללי לכן גוט שבת הוי שבח, ותשוהנה"ג צידד כיון ששבת שמו של הקב"ה כדאי בזה"ק א"כ נחשב כמזכיר קדושת היום. וי"א **שברכת הדלק"ן הוי קיום של זכור** דאו' (תשובה מאהבה קצוה"ש (אפ"י לפי הרמב"ם כיון שאמר קדשנו) פסק"ת משנ"ה) וי"ח (יבי"א עפ"י האחרונים ויל"ד, הגרש"א (שאינו מזכיר קדושת שבת)) ואע"פ שפקפק על דברי רע"א נהג הגרש"א בערב שבת לומר א גוטי'ן ערב שבת שלא יחשב קבלת שבת, וצייד ר"מ שטרנבוך שאפילו רע"א מסכים שאע"פ שיוצא זכור עי"ז אבל אינו קבלי"ש. והגר"ח כ' שאם כיון שלא לקבל שבת אין לחשוש.